

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Назарій Попадинець

**Внутрішній ринок продукції
лісової промисловості України:
проблеми та напрями розвитку**

Монографія

Львів • 2014

УДК: 339.3:630*6(477)

П-57

Науковий редактор:

Сторонянська І.З.

доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу проблем розвитку
фінансово-кредитних відносин в регіоні,
Інститут регіональних досліджень НАН України.

Рецензенти:

Анопій В.В.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри комерційної діяльності і підприємництва,
Львівська комерційна академія Центральної спілки споживчих
товариств України;

Шульц С.Л.

доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу регіональної економічної політики,
Інститут регіональних досліджень НАН України;

Дейнека А.М.

доктор економічних наук,
перший заступник голови Львівського обласного управління
лісового та мисливського господарства.

Попадинець Н.М.

П-57 Внутрішній ринок продукції лісової промисловості України : проблеми та напрями розвитку : монографія / Н.М. Попадинець. – Львів : ІРД НАН України, 2014. – 182 с.

ISBN 978-966-02-7114-5

У монографії висвітлено основні проблеми та визначено напрями розвитку внутрішнього ринку продукції лісової промисловості України.

Досліджено етапи формування та напрями розвитку теорії внутрішнього ринку, відповідно до системи інститутів описано класифікацію категорії “ринок”, визначено типи ринків і їх взаємодію, розкрито функції та види внутрішнього ринку, а також проаналізовано історичний досвід його становлення. Визначено та обґрунтовано роль і місце лісової промисловості у структурі внутрішнього ринку України. Розроблено методику оцінки розвитку внутрішнього ринку продукції лісової промисловості, що передбачає чотири етапи дослідження, на основі якої проведено аналіз і оцінку розвитку внутрішнього ринку продукції лісової промисловості. Запропоновано напрями розвитку внутрішнього ринку продукції лісової промисловості, що становлять собою комплекс заходів із регулювання внутрішнього ринку та розвитку лісової промисловості України. Розглянуто стратегії підвищення конкурентоспроможності продукції лісової промисловості на внутрішньому ринку та обґрунтовано принципи формування кластерної стратегії.

Для наукових працівників, підприємців, державних службовців, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів і магістрів.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Інституту регіональних досліджень НАН України
(протокол № 12 від 27 грудня 2013 р.)

ISBN 978-966-02-7114-5

© Попадинець Н.М., 2014

© Інститут регіональних досліджень НАН України, 2014

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ЛІСОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ.....	7
1.1. Внутрішній ринок: суть і функції.....	7
1.2. Етапи еволюції внутрішнього ринку України.....	22
1.3. Лісова промисловість у структурі внутрішнього ринку України.....	37
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ЛІСОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА.....	50
2.1. Методика оцінювання розвитку внутрішнього ринку продукції лісової промисловості України.....	50
2.2. Структура та потенціал розвитку лісової промисловості України....	57
2.3. Тенденції розвитку внутрішнього ринку продукції лісової промисловості України.....	72
РОЗДІЛ 3. РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ЛІСОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ.....	86
3.1. Напрями регулювання розвитку внутрішнього ринку продукції лісової промисловості України.....	86
3.2. Інфраструктурне забезпечення розвитку внутрішнього ринку продукції лісової промисловості України.....	99
3.3. Стратегії підвищення конкурентоспроможності продукції лісової промисловості на внутрішньому ринку України	108
Висновки.....	126
Список використаних джерел.....	128
Додатки.....	144
Додаток А.....	144
Додаток Б.....	150
Додаток В.....	151
Додаток Д.....	154
Додаток Е.....	155
Додаток Ж.....	164
Додаток З.....	164
Додаток К.....	166
Додаток Л.....	167
Додаток М.....	167
Додаток Н.....	168
Додаток П.....	170
Додаток Р.....	171
Додаток С.....	172
Додаток Т.....	174
Додаток У.....	175
Додаток Ф.....	178

ВСТУП

Місткість внутрішнього ринку є важливою потенційною конкурентною перевагою національної економіки України і його подальше розширення – ключовим чинником розвитку вітчизняного виробництва. Ефективність функціонування внутрішнього ринку сьогодні є детермінантою формування ендогенно орієнтованої моделі розвитку України. Витіснення продукції вітчизняного виробництва на внутрішньому ринку та зниження її конкурентоспроможності на світових ринках не сприяє процесам довгострокового економічного зростання. Наслідки надмірної екзогенізації внутрішнього ринку спонукають переглянути пріоритети його формування у розрізі окремих галузей виробництва задля реалізації політики імпортозаміщення та нарощення рівня споживання вітчизняної промислової продукції шляхом підвищення її якості, що дозволить покращити кон'юнктуру внутрішнього ринку.

Вагоме місце у структурі промисловості України посідає лісова промисловість (ЛП), модернізація якої дозволить зміцнити не лише економічну, а й екологічну безпеку держави. У таких умовах визначальну роль у забезпеченні сталого розвитку ЛП має відіграти внутрішній ринок. Зазначене вимагає розробки певних методологічних і методичних підходів до його розвитку на засадах стимулювання внутрішнього розвитку та споживання продукції ЛП.

Варто зазначити, що дослідженню теоретико-методологічних засад формування та розвитку внутрішнього ринку присвячено багато праць зарубіжних учених, зокрема А. Бейлі, П. Буагільбера, О. Вільямсона, Р. Коуза, А. Маршалла, Ф. Найта, І. Портера, А. Смітта, М. Спенса, А. Харбергера, Й. Шумпетера; а також вітчизняних учених: О. Азарян, В. Апопія, В. Гейця, Л. Збараської, А. Ігнатюк, В. Лагутіна, Л. Лігоненко, О. Пустовойта, М. Скрипниченко, І. Сторонянської, В. Точиліна, М. Чорної, О. Шубіна.

Формування виробничих, соціальних, економіко-екологічних та управлінських процесів розвитку ЛП розглядали такі вітчизняні вчені: І. Благун, Я. Бойко, С. Генсірук, А. Дейнека, І. Лицур, В. Мікловда, В. Пила, І. Синякевич, Ю. Туниця, О. Фурдичко, О. Шаблій.

Попри комплексність представлених результатів зарубіжними та вітчизняними вченими, залишаються невирішеними питання розвитку внутрішнього ринку продукції ЛП, що дало б можливість виявляти проблеми в його регулюванні та забезпеченні конкурентоспроможності продукції.

Усе це підтверджує актуальність питання розвитку внутрішнього ринку продукції ЛП на сучасному етапі розвитку національної економіки та наукову значущість окреслених проблем.

Основна мета представленої монографії полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад і розробці практичних рекомендацій щодо розвитку внутрішнього ринку продукції ЛП і його регулювання.

У відповідності з метою і завданнями досліджень структуру монографії визначають: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

У *першому розділі* монографії з'ясовано сутність і значення внутрішнього ринку в національній економіці; визначено типи ринків і їх взаємодію; розкрито функції внутрішнього ринку, а також проаналізовано історичний досвід становлення внутрішнього ринку в Україні. Проведено дослідження еволюції розвитку внутрішнього ринку України після здобуття незалежності, що дозволило виокремити п'ять етапів. Проаналізовано роль держави у розвитку внутрішнього ринку, що пов'язана зі здійсненням заходів законодавчого та нормативного регулювання, спрямованих на забезпечення дотримання ринкових законів усіма учасниками ринку та захисту їхніх прав і свобод, а також інтересів суспільства. Визначено, що головна мета державної політики у сфері розвитку внутрішнього ринку – це підтримка конкурентоспроможності українських виробників і водночас розвиток ринкової конкуренції. Встановлено міжгалузеві зв'язки ЛП і зв'язки, що реалізують організаційно-економічні відносини ЛП у торгівлі на внутрішньому ринку. Особливу увагу звернено на роль і місце ЛП у розвитку внутрішнього ринку України та визначено основні екзогенно-ендогенні чинники впливу на розвиток ЛП.

Другий розділ монографії присвячений аналізу та оцінці розвитку внутрішнього ринку продукції ЛП на основі запропонованої методики. Визначено обсяги внутрішнього ринку продукції ЛП, здійснено оцінку рівня конкурентоспроможності продукції ЛП на внутрішньому ринку, рівня локалізації та концентрації продукції ЛП у регіонах, оцінку впливу екзогенних та ендогенних чинників. Досліджено структуру та потенціал розвитку ЛП. Визначено основу формування оцінки розвитку внутрішнього ринку продукції ЛП шляхом проведення розширеної діагностики, що дозволила виявити внутрішній потенціал ЛП і її можливостей як в національному, так і регіональному масштабі.

У *третьому розділі* монографії запропоновано напрями розвитку внутрішнього ринку продукції ЛП, що становлять собою комплекс заходів із регулювання внутрішнього ринку (економічно-організаційні, соціальні, фінансово-кредитні та інституційні) та регулювання розвитку ЛП (виробничо-економічні, екологічні та соціальні). Обґрунтовано залежність розвитку внутрішнього ринку продукції ЛП від інфраструктури, що потребує ефективного залучення інвестиційних, трудових, виробничих, технологічних та управлінських рішень для забезпечення виробництва та просування товарів від виробників до споживачів, розкрито сутність управлінської інфраструктури та її вплив на розвиток внутрішнього ринку продукції ЛП. З'ясовано, що у формуванні конкурентоспроможної продукції ЛП на внутрішньому ринку важливу роль відіграють конкурентні стратегії, що складаються з низки підходів і напрямів, що розробляються задля досягнення найкращих показників діяльності ЛП. Встановлено, що однією з

найважливіших стратегій у перспективі розвитку внутрішнього ринку та забезпечення на ньому конкурентоспроможної продукції ЛП можна вважати формування кластерної стратегії. Визначено, що одним із визначальних чинників підвищення конкурентоспроможності продукції ЛП як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках є активне впровадження екологічних інновацій у виробничий процес. Це сприятиме зміцненню екологічної безпеки розвитку ЛП і навколишнього середовища.

Монографія підготовлена у рамках основних напрямів науково-дослідної роботи Інституту регіональних досліджень Національної академії наук України, а саме “Модернізація промислового потенціалу Карпатського регіону”, “Формування та реалізація регіональної структурної політики в умовах модернізації національної економіки”.

Автор висловлює щирі подяки науковому консультанту, доктору економічних наук, професору І.З. Сторонянській, шановним рецензентам – доктору економічних наук, професору В.В. Апопю, доктору економічних наук С.Л. Шульц, доктору економічних наук А.М. Дейнеці, дружині, батькам та всім, хто допомагав у написанні та виданні монографії.